ISSN 2078-5119. Теорія і практика викладання української мови як іноземної. 2013. Випуск 8. С. 105–113
Theory and Practice of Teaching Ukrainian as a Foreign Language. Issue 8. P. 105–113

УДК 811.161.2'243'373.21:378.016

ОНОМАСТИКА ЄВРОПИ, АЗІЇ ТА АФРИКИ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Галина Бойко

Національний університет „Львівська політехніка”,
кафедра іноземних мов,
вул. Карпінського, 2, кімн. 301, 79013 Львів, Україна,
тел.: 032 258 27 53
ел. пошта: galbojko@gmail.com

Досліджено загальні ознаки ономастичного простору та особливості вживання власних назв Європи, Азії та Африки на заняттях з української мови як іноземної. Розкрито комплекс актуальних лінгводидактичних проблем, пов’язаних з відбором топонімічних одиниць. Показано сучасний стан використання топоніміки в лінгводидактиці, її практичну цінність, а також визначено активність вживання певної групи топонімів у ситуаціях мовного спілкування. Наведено приклади топонімічних одиниць, відібраних за екстралінгвістичним принципом, які є актуальними для сучасного представника населення Європи, Азії та Африки.

Ключові слова: ономастичний простір, топоніми, лінгводидактична проблема, екстралінгвістичний принцип, українська мова як іноземна.

Мова твориться роками, століттями, з певних причин вона зникає і знову відроджується, але завжди залишає по собі слід – це назви гір, річок, місцевостей як красномовні свідки історії. Особливо показовими щодо цього є топоніми (географічні назви). Вони пов’язані з певною територією, її історією. Ця їхня особливість дає змогу через віки донести до сучасності історичні події, часто не засвідчені в історичних документах, допомагає встановити давнє розселення народів, територію їхнього поширення, особливості побуту, виробничих занять тощо. Так, порівнюючи запаси ономастичної лексики, засвідченої у стародавніх писемних пам’ятках, із запасами в документах пізніших і сучасних, можна констатувати зміну в словниковому складі мови, встановити закони її розвитку, з’ясувати історію слів, їхню початкову форму, зв’язки з мовами інших народів тощо. Отже, вивчення ономастичної лексики має практичне і теоретичне значення. Саме тому історики пильно прислухаються до висновків лінгвістів, які займаються ономатологією, зокрема топонімікою [4: 3–9].

Ономастика є важливим носієм країнознавчої інформації, необхідної для вивчення української мови в іншомовній аудиторії. Потреба донести значення топонімів до чужоземців вимагає ретельної підготовки. Вивчення семантики слів має вагоме значення для розуміння мови, а роз’яснення топонімів додає довершеності загальному процесу навчання. Окрім того, якщо мовний матеріал взято з творів відомих українських письменників і на його основі вивчають лексику, то опановують і стиль творів, і творчість самого автора, що дуже важливо для іноземців.

Ономастичну лексику вивчає окремий розділ лексикології (грец. λέξίς – слово, λέξίκος – словесний) – ***ономатологія***, її ще називають ***ономастикою*** (гр. ονομάστίκη – мистецтво давати імена), що розглядає власні імена і назви, їхні відмінності від загальних положень та функціонування. Виділяють кілька відгалужень ономатології,

© Бойко Г., 2013

серед яких є ***топоніміка*** (гр. τοπος – місце, ονυμά – ім'я), об'єктом вивчення якої є власні географічні назви. З топоніміки виділилася самостійна наука – ***гідроніміка*** (від грец. ὑδωρ – вода), яка досліджує назви рік, озер, морів, океанів. Окремі групи топонімів мають свої назви шляхів, сполучень – ***дромоніми***, населених пунктів – ***ойконіми*** та ін. [1: 189]. Топонімічні дослідження велися з античних часів. Як сучасна наука топоніміка сформувалась у І половині XIX ст.

Власні географічні назви є словами, і вже тому вони входять до лексичного складу мови. Зв'язки топонімів з іншими словами виявляються і в їхньому кореневому складі, і в будові, і в граматичних ознаках. Історично всі топонімічні назви утворені від загальних слів – прямо або через посередництво певних власних назв, які виникли на базі загальних назв. Дослідник К. К. Цілуйко твердить, що топонімічні назви не становлять „окремого царства" [2: 171]. Топонімічні назви, як і особові імена людей, мають ряд істотних відмінностей від інших лексичних груп, що дає змогу говорити про певну автономність назв всередині словникового складу мови. Географічні назви – явище насамперед суспільне. Вони не могли з'явитися самі по собі. „Навіть якщо назви вказують на ознаки об'єкта, то відбір цих ознак зумовлений тільки інтересами суспільства", – зазначає В. А. Ніконов [1: 43]. Тільки з опорою на історію можна досліджувати топоніми, в яких відбито природні особливості об'єктів, діяльність людей, назви народів, племен, імена видатних людей, народні звичаї тощо [3: 28].

Назви оточують нас всюди, де б ми не були. Без перебільшення можна сказати, що ми живемо у світі географічних назв. На їхнє довге існування, багато з них існують тисячоліттями, вказує багато вчених. Вимирають народи, зникають мови, а назви продовжують жити, хоч з часом може змінюватися звучання, написання, а іноді і змістове наповнення. Таким чином, нові покоління використовують назви, не знаючи ні мови, якою вони створені, ні їхнього первинного значення. Допитливий людський розум не міг миритися з таким становищем, і люди з давніх часів прагнули зрозуміти назви та імена, які їх оточували. В останні десятиріччя в лінгводидактиці почали виділяти особливий напрям, який передбачає вивчення мови в тісному взаємозв'язку з культурою народу, – лінгвокраїнознавство. Ця наука забезпечує вирішення цілого ряду проблем, особливо адекватного розуміння тексту. Саме тому лінгвокраїнознавство є лінгвістичною та дидактичною основою для перекладу.

Метою цього дослідження є визначення загальних принципів відбору топонімічних одиниць для вивчення на заняттях з української мови як іноземної.

Насамперед варто зосередити увагу на географічних назвах тих країн, представники яких є в студентській аудиторії. Більшість сьогодні складають африканці, на другому місці – студенти з країн Азії, а найменше є вихідців з Європи.

На заняттях з української мови необхідно детально обговорити назви тих країн, з яких приїхали студенти, а також вивчати національні звичаї, традиції, свята, готувати розповіді про відомих діячів.

Кожен текст, пропонований студентам, повинен містити різноманітну інформацію, важливі факти з минулого та сучасного, які можуть бути цікавими для студентів усіх вікових груп та національностей.

Текст

Африка

Назва *Африка* набула поширення на Заході завдяки римлянам, які використовували назву *Africa terra* „земля Афрі" (множина, або в однині *Афер*) для

найменування північної частини материка, а також провінції Африки з її столицею ***Карфагеном***, що розташована в теперішньому Тунісі. Афрі були можливо берберським плем'ям, яке жило в Північній Африці поблизу Карфагена. Назва *Afer* може бути пов'язана з фінікійським `*afar* – „пилюка" (також трапляється в багатьох семітських мовах). Значення античної назви *Africa* пов'язують з латинським словом *aprica*, що означає „сонячний"; з грецьким словом *aphrike*, що означає „без холоду". Цю гіпотезу запропонував історик ***Лев Африканський*** (1495–1554), який припустив, що грецьке слово *phrike* (*φρίκη* – холод і жах) у поєднанні із заперечним префіксом *а*-вказувало на землю, вільну від холоду і жаху. Але оскільки появу звука [ph] на місці звука [f] в грецькій мові датують приблизно десятим століттям, то малоймовірно, що це справжнє походження назви *Африка*.

В античні часи Африкою називали землі, що простягались на захід від Єгипту, а назву *Азія* використовували для позначення Малої Азії і земель на схід від неї. Спочатку Єгипет і Левант мали невизначений статус між Африкою та Азією, хоча як частину Перської імперії їх інколи включали до Азії. Вперше окреслив межу між цими двома континентами географ ***Птолемей*** (85–165), провівши головний меридіан через ***Александрію*** і зробивши ***Суецький перешийок*** та ***Червоне море*** межею між Азією та Африкою.

Завдання до тексту

1. Коментар до тексту.

Римляни, -ян, мн. (одн. ри́млянин, -а, ч.; ри́млянка, -и, ж.) – громадяни давньої Римської держави. Жителі (мешканці) міста Рима.

Карфаген – стародавнє місто в Північній Африці, руїни якого розташовані за 16 км на північ від міста Туніс у Тунісі), в давнину – самостійне місто-держава.

Лев Африканський (лат. *Joannes Leo Africanus*, італ. *Giovanni Leone l'Africano*, до хрещення – ал-Хасса́н бин Муха́ммед ал-Ваззáн (араб. الوزان محمد بن الحسن) – арабський географ і мандрівник (1488–1554 рр.).

Птолемей – **Клавдій Птолемей** (грец. *Κλαύδιος Πτολεμαῖος*) – давньогрецький вчений, математик, астроном, географ, астролог (близько 87–165 рр.), твори якого мали великий вплив на розвиток астрономії, географії та оптики.

Александрія – **Александрія Єгипетська** (араб. *al-Iskandariyya*; копт. *Rakotə*; грец. *Ἀλεξάνδρεια*; єгип. араб. اسكندريه – *Eskendereyya*) – головний порт і друге за величиною та економічним значенням місто Єгипту на західному березі дельти річки Ніл, розташоване між Середземним морем та озером Мар'ют. Назване на честь свого засновника Олександра Македонського, засноване в 332–331 рр. до н. е. Площа міста становить 2 300 км.

Суецький перешийок – сполучає Азію (Синайський півострів) і Африку. Відокремлює Червоне море на півдні від Середземного на півночі, мінімальна відстань між морями становить 116 км. Перешийок – це піщані і кам'янисті пустелі, майже позбавлені рослинності. Низини перешийка займають солончаки та солоні озера, найбільшим з яких є Велике Гірке озеро. Природних джерел прісної води немає. У 1869 р. на перешийку було споруджено Суецький канал.

Червоне море (араб. البحر الأحمر – *Bahr el-Ahmar*) – частина Індійського океану між Африкою і Аравійським півостровом; Баб-ель-Мандебською протокою й Аденською затокою сполучене з океаном. На півночі має Синайський півострів, затоку Акаба і Суецьку затоку, з якої прямує Суецький канал.

2. Вивчення нових слів, складання словника

Українська	**Англійська**	**Французька**
материк	mainland	territoire continental
столиця	capital	capital
провінція	province	province
плем'я	tribe	tribu
суперечливий	contradictory	contradictoire
античний	antique	antique
межа	limit	limiter
меридіан	meridian	m?ridien
берег	shore	rivage
площа	area	zone
затока	bay	baie
континент	continent	continent
перешийок	isthmus	isthme

3. Робота з картою. Необхідно залучати студентів до активного спілкування й обговорення місця знаходження цього материка чи країни.

4. Читання окремих інформативних фраз.

5. Складання плану та записування основної інформації.

6. Виконання вправ:

1. До поданих слів доберіть антоніми: північний, жити, пов'язаний, близько, багато, холодний, сонячний, жахливий, захід, малий, перший, вузький, високий.

2. Напишіть слова у правильному відмінку, зверніть увагу на прийменники.

Зразок: *Захід – на Заході*

Північна частина – для ……

Столиця Карфаген – з / зі ……

Північна Африка – у ……

Грецька мова – в ……..

Вільна земля – на …….

Холод і жах – від …….

3. Утворіть словосполучення, поєднавши слова з різних частин:

північна	вода
грецьке	джерела
античний	озера
прісна	пустелі
природні	відстань
солоні	термін
піщані	слово
мінімальна	частина

4. Ознайомлення із назвами країн Африки. Зосередження уваги на окремих назвах.

Алжир, Ангола, Бенін, Ботсвана, Буркіна-Фасо, Бурунді, Габон, Гамбія, Гана, Гвінея, Гвінея-Бісау, Джибуті, Екваторіальна Гвінея, Еритрея, Ефіопія, Єгипет,

Замбія, Зімбабве, Кабо-Верде, Камерун, Кенія, Коморські острови, Конго (ДРК)ю, Конго, (РК), Кот-д'Івуар, Лесото, Ліберія, Лівія, Маврикій, Мавританія, Мадагаскар, Малаві, Малі, Марокко, Мозамбік, Намібія, Нігер, Нігерія, Південно-Африканська Республіка, Південний Судан, Руанда, Сан-Томе і Принсіпі, Свазіленд, Сейшельські Острови, Сенегал, Сомалі, Судан, Сьєрра-Леоне, Танзанія, Того, Туніс, Уганда, Центральноафриканська Республіка,Чад.

5. Прослуховування коротких розповідей чужоземців про свою країну. Зіставлення розповідей студентів з інформативними повідомленнями.

Ангола. Назва *Ангола* походить від слова *ngola*, що означає „титул", який використовував монарх у доколоніальному королівстві Ндонго.

Єгипет. Сучасна європейська назва країни походить від давньогрецької *Αἴγυπτος* (Айгюптос). Стародавні єгиптяни називали свою країну *Та-Кемет* „чорна земля" або *Кемет* „чорна", протиставляючи землю родючої долини червоним піскам пустелі. Сучасна назва країни арабською мовою звучить *Міср* (араб. مصر), що означає „поселення". Єгипет виник в районі річки Ніл. Спочатку було два Єгипти – Верхній Єгипет і Нижній Єгипет. У 3000 р. до н. е. цар Верхнього Єгипту Міна об'єднав Єгипет і утворив державу зі столицею Мемфіс.

Нігерія. Країна отримала свою назву за назвою найбільшої ріки – Нігер.

Конго. Назва країни походить від назви колишнього королівства Конго, яке отримало назву від народу баконго.

Кот-д'Івуар (франц. Cte d'Ivoire – Берег Слонової Кістки). Названа у зв'язку з торгівлею в регіоні слоновою кісткою. За аналогією інші ділянки африканського берега були названі *Зерновий берег, Золотий берег* і *Рабський берег.*

Марокко. Назва походить від назви міста *Marakesh* (оригінальна назва Al Maghreb al Aqsa), яка означає „найдальший Захід".

Малі. Назва походить від назви стародавнього королівства Західної Африки, на території якого розташована значна частина сучасної країни. Слово *Малі* мовою мандінка та бамана означає „бегемот".

Туніс. Назва країни походить від назви столиці Туніс, яка, ймовірно, пов'язана з іменем фінікійської богині Таніт або давнього міста Тінес; а також встановлюють зв'язок з берберським коренем *-ens-* „лежати".

6. Вивчення правил та виконанням граматичних вправ, наприклад:

Вправи:

1. Перепишіть речення, розкриваючи дужки і ставлячи, де потрібно, велику літеру й лапки. Поясніть правопис власних назв.

1) Кожен народ має свого національного генія: в (А, а)нглії це – (В, в)ільям (Ш, ш)експір, у (П, п)ольщі – (А, а)дам (М, м)іцкевич, у (Р, р)осії – (О, о)лександр (П, п)ушкін. (У, у)країна також має свого генія – (Т, т)араса (Ш, ш)евченка, який з 1845 до 1847 року працював в (А, а)рхеологічній (К, к)омісії при (К, к)иївському (У, у)університеті.

2) Александрія – головний порт і друге за величиною та економічним значенням місто (Є, є)гипту на (З, з)ахідному березі дельти ріки (Н, н)іл, розташоване між (С, с)ередземним морем та озером (М, м)ар'ют. Місто розташоване на (П, п)івночі країни. Назване на честь свого засновника – Олександра (М, м)акедонського.

2. Розкриваючи дужки, запишіть подані назви з великої чи малої літери. Вибір літери обґрунтуйте правилом.

(С, с)ейшельські (О, о)строви, (П, п)івденно-(А, а)фриканська (Р, р)еспубліка, (П, п)івденний (С, с)удан, (П, п)ерська (З, з)атока, (К, к)оморські (О,о)строви.

3. Від поданих слів утворіть іменники – назв осіб за територіальною ознакою.

Зразок*: Україна – українець, українка, українці.*

Африка, Ангола, Єгипет, Нігерія, Туніс, Малі, Конго, Марокко, Судан, Камерун.

4. Утворіть прикметники від власних назв. Зверніть увагу на зміни приголосних при додаванні суфікса -ськ(ий).

Зразок: *Росія – російський*

Європа, Африка, Азія, Туніс, Малі, Туркменістан, Китай, Єгипет, Греція, Прага, Україна, Лівія, Нігерія, Бурунді, Габон, Гамбія, Гана, Гвінея.

5. Поставте наголос у власних назвах.

Текст

Азія

Найбільш ймовірно, що назва *Азія* походить від давньоассирійського слова *асу* „схід”. У ранні часи ця назва стосувалася лише маленького регіону, відомого сьогодні як Анатолія (частина Туреччини). Пізніше її почали використовувати для позначення набагато більшої території, з якою пов’язують сьогодні. Можна тільки припускати, що найбільш можливим є походження назви *Азія* від семітського кореня *asu*, що означає „сходження” чи „світло” (відносно сонця), тобто назва *Азія* означає „Східна земля”.

Країни Азії: Азербайджан, Афганістан, Бангладеш, Бахрейн, Бруней, Бутан, В’єтнам, Вірменія, Грузія, Ємен, Ізраїль, Індія, Індонезія, Ірак, Іран, Йорданія, Казахстан, Камбоджа, Катар, Китай, Киргизія, Кіпр, КНДР, Кувейт, Лаос, Ліван, Малайзія, Мальдіви, Монголія, М’янма, Непал, Об’єднані Арабські Емірати, Оман, Пакистан, Республіка Корея, Саудівська Аравія, Сирія, Сінгапур, Східний Тимор, Таджикистан, Таїланд, Туреччина, Туркменістан, Узбекистан, Філіппіни, Шрі-Ланка, Японія.

Азербайджан. Назва *Азербайджан*, точніше *Азарбайджан* (араб. آذربايجان), є арабізованою формою від класичної перської Āδarbāδāgān (Āδarbāyagān) (порівняймо з вірм. Atrpatakan, з грец. Ἀτροπατηνη). Ймовірно, походять від імені останнього ахеменідського сатрапа Мідії Атропат (Āturpāt), який уперше в 320 р. до н. е. створив у північній частині Мідії незалежну державу. Назву Āturpātākān утворено за допомогою середньоперського патронімічного суфікса -*akān* від імені Āturpāt чи Іран. Слово Āturpāta буквально означає „захищений (святим) вогнем”. Після завоювання Ірану Арабським халіфатом в VII–VIII ст. топонім āturpātākān під впливом арабської мови трансформувався в Азарбайджан (араб. آذربايجان). Існує також версія, що Азербайджан є отюрченою формою зарабізованого перського топоніма zarbdagn (Азар – „вогонь”; bdag – „місце відправлення культу” або „країна вічного вогню”), що може бути пов’язано із зороастрийськими храмами вогню в цьому регіоні.

В’єтнам. Назва країни *В’єтнам* (в’єтн. 越南) складається з двох слів: *Việt*, що означає „в’ється”, і *Nam* „південь”, тобто „країна в’ється на Півдні”. Є калькою китайської назви *Юенань*, де *юе* означає „в’ється”, і *нань* „південь”.

Йорданія. За назвою річки Йордан, яка походить від гебрейського і ханаанського кореня ירד (yrd) „спуск” (до Мертвого моря). Ріка Йордан є частиною кордону між Йорданією та Ізраїлем. Назва Трансйорданія походить від *trans* „через

або за”, тобто на схід від ріки Йордан. Назва Урдун – це транслітерація арабської назви країни Йорданія.

Казахстан. Назва утворена від тюркського слова *Qazaq* „вільна людина, авантюрист, шукач пригод, бурлака” з допомогою перського суфікс *-stān* „земля”, тобто буквально означає „земля казахів”.

Китай. Походить від назви племені (кит. 契丹) киданів, які правили в північному Китаї. Назва *Catai* на позначення цього регіону Китаю ввів Марко Поло на противагу південному Китаю – Манджі (кит. 蠻子„південні варвари”; кит. 中国 (Zhong Guo) – центральний народ). Назва європейськими мовами, а саме англійською, французкою, німецькою *China*, італійською *Cina*, фінською *Kiina* – походить з перської мови *Cin* (перс. چین). Популяризував цю назву в Європі Марко Поло у 1555 р. Походить із санскриту *Cīnāh*, ймовірно, від назви династії Цінь (221 р. до н. е. – 206 до н. е.), хоча слово використовували і раніше. Стародавні греки та римляни називали жителів Китаю *Серес* (грец. Σηρες). Це слово походить від китайського 丝 „шовк”. Латинське слово *sērĭcă* теж означає „шовк”.

Туреччина (Trkiye) – земля турків. Назва поширилася на колишні візантійські землі, завойовані турками-сельджуками. Уперше назву *тюрк* застосували в 177 р. до н. е. китайці щодо народів, які жили на південь від Алтаю та в Середній Азії. Слово *тюрк* або *турук* як екзонім зафіксований в давньотюркській рунічній писемності (орхоно-єнісейска писемність) в добу Тюркського каганату в Центральній Азії (близько VIII ст. н. е.). Суфікс *-iye* може бути латинського *-ia*, арабського *-iyye* або турецького *-iye* походження, що означає „власник”. Слово *Рум* (курд. ڕۆم) походить від назви Румського султанату, малоазійської держави XI–XIV ст. Словом *Рум* називали спочатку Римську, а потім Візантійську імперії (пор. найменування греків Криму – уруми). Згодом перси дали цю назву всьому регіону, в якому жили тюрки.

Текст

Європа

Слово *Європа* стосувалось тільки маленької області на території сучасної Фракії в Туреччині. Згодом ця назва стала означати цілу частину світу. Остаточна етимологія грецького слова *Europa* невідома. Європа, за іншим варіантом правопису *Еврона*, названа за ім’ям героїні давньогрецької міфології доньки фінікійського короля Агенора Європи, фінікійської царівни, викраденої Зевсом і відвезеної на Крит. Походження цього імені, як вважає французький лінгвіст П. Шантрен, невідоме. Найпопулярніші в сучасній літературі етимологічні гіпотези були запропоновані ще в античності (поряд з багатьма іншими), але є суперечливими. За однією із версій, назва *Європа* походження від грецьких коренів *еври-* та *опс-* „широкоока”. Згідно з лексикографом Гезихієм, назва *Європа* означає „країна заходу”, або „темна”. Найбільш можливим вважають походження від семітського кореня *Ereb*, який означає „темрява” чи „захід” стосовно західного розташування території відносно Месопотамії, Левантійського узбережжя, Анатолії та Босфору. Таким чином, слово *Європа* означає „Земля заходу сонця”, чи „Західна земля”.

Країни Європи: Австрія, Албанія, Андорра, Бельгія, Білорусь, Болгарія, Боснія і Герцеговина, Ватикан, Велика Британія, Греція, Данія, Естонія, Ірландія, Ісландія, Іспанія, Італія, Латвія, Литва, Ліхтенштейн, Люксембург, Македонія, Мальта, Молдова, Монако, Нідерланди, Німеччина, Норвегія, Польща, Португалія, Росія,

Румунія, Сан-Марино, Сербія, Словаччина, Словенія, Угорщина, Україна, Фінляндія, Франція, Хорватія, Чехія, Чорногорія, Швейцарія, Швеція.

Білорусь. Стародавня назва країни *Біла Русь* – однієї з областей Великого Князівства Литовського (поряд з Чорною та Червоною). Кольори відповідають сторонам світу (чорний або синій – північ, червоний – південь, білий – захід, зелений – схід, жовтий – центр) в монгольській і татарській культурі, що, очевидно, могло вплинути на виникнення назви цієї землі. Існують і менш ймовірні гіпотези, зокрема про так звану *Балтську Русь* (балт. *балт* означає „білий") і *Білу Русь*, тобто „вільну" від монголо-татарської навали.

Греція. Слово *Греція* має латинське походження і в грецькій мові не використовувалося. Спочатку це була назва області в південній Фессалії – Фтіотіде, але поступово вона поширилася на всю Грецію.

Самі греки називали свою країну *Еллада* (грец. Ελλάδα). З прийняттям назви *еллін* як загальної для найменування всіх греків, Еллада стала назвою для всієї материкової Греції, а потім і всієї Греції, включаючи архіпелаги, острови та області в Малій Азії (на противагу історичній Великої Греції, розташованій в Південній Італії). Сьогодні в Греції назва *Еллада* є офіційною самоназвою, а слова *грек* або *Греція* (лат. Greco, Greek, Greece) не визнає населення, їх вживають лише в спілкуванні з іноземцями.

Молдова. Назва походить від назви ріки Молдова (територія Румунії), що означає „відкрита яма – спосіб видобутку корисних копалин за допомогою води".

Польща. Земля полян, територія племені полян (Polanie). Коли поляни сформували єдину Польщу в X ст., це ім'я також почали використовувати для позначення всієї польської держави. Назва *Польща* (Polska) відбивала обидва значення. У XIII–XIV ст. територія полян стала відома як Велика Польща (Wielkopolska).

Росія. Назва, яку широко почали використовувати в XVII ст., походить від грец. *Ρωσία* (від грец. *Ρως* – Русь).

Топонімічний матеріал, відібраний для ознайомлення в іншомовній аудиторії, доцільно подавати частинами, широко використовувати наочність і поступово вводити відомості з граматики, закріплюючи їх великою кількістю вправ. Для досягнення максимального результату необхідно насамперед ознайомити студентів-іноземців з текстом і запитаннями до нього, які дають змогу перевірити рівень розуміння тексту і націлити на роботу в певному руслі.

Студенти постійно вчаться слухали і записувати важливу інформацію, читати текст і різні інформативні повідомлення.

Важливою є попередня інформація, яка дає уявлення про історичну епоху, тобто орієнтує іноземного читача в часовому плані та місці дії. Її подають у формі бесіди з опорою на спеціально відібрані навчальні матеріали. Цьому передує скрупульозний аналіз тексту, виявлення лінгвокраїнознавчих об'єктів, функціонально значущих для розуміння змісту тексту. Ними і є топоніми як „ознаки місця і часу", а також антропоніми з певним національним колоритом, фонові та безеквівалентні слова, афоризми та фразеологізми, національно специфічні соматизми, слова-символи тощо. Завдання можна подавати у вигляді коментарів до тексту, рядів тематично пов'язаних слів. Варто залучати до передтекстової роботи засоби наочності, малюнки-ілюстрації, фото- та аудіоматеріали.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Никонов В. А. Неизвестные языки Поочья / В. А. Никонов // Вопросы язкознания. – 1960.– № 5. – С. 31.
2. Цілуйко К. К. Українські географічні найменування / К. К. Цілуймо // Вітчизна. –1963. – №5. – С.217–221.
3. Франко З. Т. Хто ми? Звідки родом? / З.Т. Франко. – К. : Знання УРСР, 1990. – 47 с.
4. Янко М. Т. Топонімічний словник-довідник / М.Т. Янко. – К., 1973. – 432 с.

Стаття надійшла до редакції 05.02.2013
доопрацьована 15.02.2013
прийнята до друку 22.02.2013

ONOMASTICS OF EUROPE, ASIA AND AFRICA IN LESSONS OF UKRAINIAN AS A FOREIGN LANGUAGE

Halyna Boiko

National University „Lviv Polytechnic",
Department of Foreign Languages,
2 Karpinsky Str., room 301, 79013 Lviv, Ukraine
phone.: 032 258 27 53, e-mail: galbojko@gmail.com

This paper examines the general features of the onomastic field and the idiosyncrasies of using personal names in Europe, Asia and Africa. It reveals the complex of actual lingo–didactic problems connected with the selection of toponyms in connection with their lexical-semantic meaning. The author investigates the current state of toponymy in lingo-didactics, its practical importance and defines the activity of using a particular group of toponyms in linguistic communicative situations. The article presents examples of toponyms – selected by the author using the extra-linguistic principal – which are relevant for the current language of the average person in Europe, Asia and Africa.

Key words: onomastic space, toponyms, lingo-didactic problems, lexical-semantic meaning, extra-linguistic principle, Ukrainian as a foreign language.

ОНОМАСТИКА ЕВРОПЫ, АЗИИ И АФРИКИ НА ЗАНЯТИЯХ ПО УКРАИНСКОМУ ЯЗЫКУ КАК ИНОСТРАННОМУ

Галина Бойко

Национальный университет „Львовськая политехника”,
кафедра иностранных языков, секция языковой підготовки иностранных студентов,
ул. Картинского, 2, комн. 301, 79013 Львов, Украина
тел.: 032 258 27 53, эл. почта: galbojko@gmail.com

Исследованы общие признаки ономастического пространства и особенности употребления собственных наименований Европы, Азии и Африки на занятиях по украинскому языку как иностранному. Раскрыт комплекс актуальных лингводидактических проблем, сопряженый с отбором топонимических единиц. Исследованы современное состояние изучения топонимики в лингводидактике и ее практическая ценность, а также определена активность употребления определенной группы топонимов в ситуациях речевого общения. Приведены примеры топонимических единиц, отобранных по экстралингвистическому принципу, которые актуальные для современного представителя населения Европы, Азии и Африки.

Ключевые слова: ономастическое пространство, топонимы, лингводидактические проблемы, экстралингвистический принцип, украинский язык как иностранный.